

La desgràcia dels Turcs a Pollença

Miquel Cifre Cifre

El 31 de maig de 1550 el pirata turc, Turgut Reis, conegut a Europa com a Dragut, va assaltar el poble de Pollença, al nord de l'illa de Mallorca. No era el primer poble de la Mediterrània occidental que havia assaltat aquell any, i tampoc no seria el darrer. En seguiren molts altres en els anys posteriors.

En aquells anys, la Mediterrània havia esdevingut el centre de la lluita entre dos grans poders, el del soldà Solimà I, el Magnífic, i l'emperador Carles V. La lluita es desenvolupà al mar Mediterrani occidental, entre la península ibèrica, la italiana i el nord d'Àfrica. Els vaixells i els corsaris en foren els protagonistes. Els habitants de la costa en patiren les conseqüències i hi deixaren la vida, les propietats o la llibertat.

El 1550 havia de ser un any de pau perquè la treva signada entre Carles V i Solimà I ja era efectiva. De fet havia entrat en vigor el 13 de juny de 1547 i des d'aquella data, i per espai de cinc anys, s'havien de suspendre les activitats bèl·liques obertes i de pirateria (Pardo, 2001 pàg., 394). Ambdues parts s'hagueren d'esforçar perquè el 1548 i 1549 es respectàs la treva, malgrat es produïssin alguns "errors" en forma d'escaramusses a llocs com Rapallo o Formentera.

Qui era Dragut?

El capità Turgut, conegut com a Dragut a Europa, va ser per als habitants de la costa de la península ibèrica i la italiana un dels majors pirates que hagueren de patir durant el segle XVI; només els germans Barbarossa, per als quals navegà Dragut, foren de pitjor record. Els turcs el consideraren un gran capità de la marina del Soldà.

Malgrat aquestes referències, no ens consta l'existència de molta bibliografia que parli d'ell. I encara que en el mateix segle XVI hi hagi obres que en parlen, com la de Brantôme (Brantôme, 1977), no serà fins el 1911 que es publicarà una petita biografia a Istanbul, traduïda a l'italià el 1994¹. Serà a través d'articles de Monchicourt (Monchicourt, 1917, 1930 i 1971), Ertugrul (Ertugrul, 2004 i 2005) i dins el treball de Pardo (Pardo, 1997 i 2001) on podrem trobar més referències sobre la biografia de Dragut, a més de totes les obres d'història local dels llocs que Dragut assaltà al llarg de la seva vida com a corsari que puguin aportar alguna informació sobre

1 SAYFI, Ali Riza (1994), *Turgut Reis*, trans. ristampa in turco moderno d'un lavoro in turco ottomano del 1911 (Istanbul).

l'assalt concret.

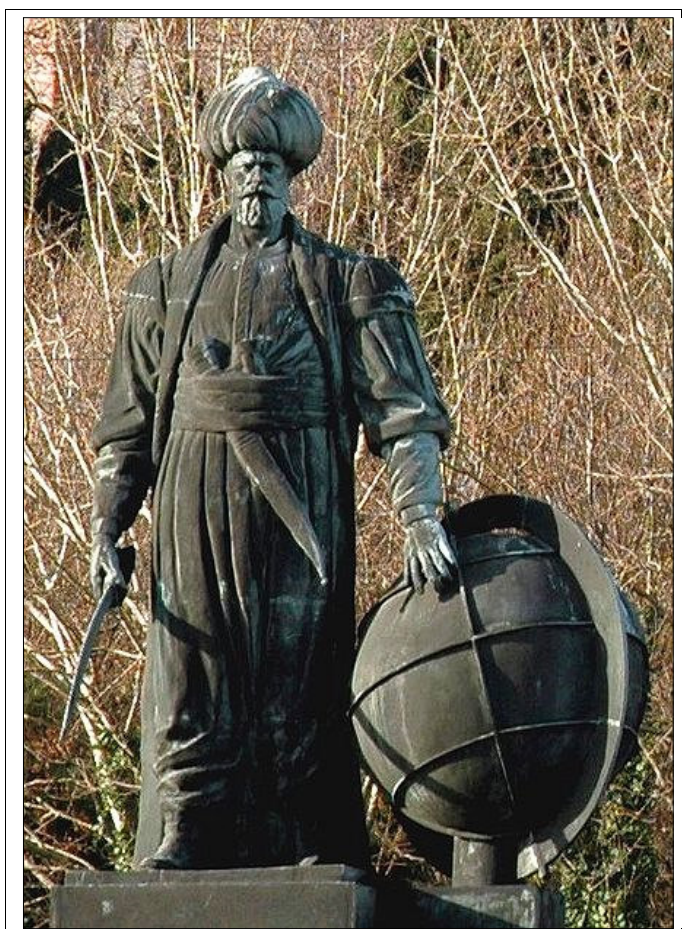
Dragut va néixer a Anatòlia, a un petit llogaret anomenat Serolaz, prop de la ciutat de Bodrum, l'antiga Halicarnàs bressol d'Herodot. La ciutat, sota domini dels Cavallers de Sant Joan entre els segles XIV i XV, va ser recuperada pel soldà Solimà el 1522, d'aquí que alguns autors assenyalin l'origen cristià de Dragut. Tanmateix Dragut, fill de pagesos musulmans, va néixer pobre el 1488 segons uns o el 1515 segons altres. Per Ertugrul, Dragut va néixer entre 1485 i 1490. Fill d'un home anomenat Veli, pastor, s'enrolà molt prest amb un corsari, tal volta amb només 12 anys, i amb 17 anys ja havia fet mèrits suficients perquè li confiassin el comandament d'una fragata amb la qual aconseguí fer fortuna per tenir en propietat un bergantí i dirigir una petita esquadra.

Cap el 1910 Dragut ja navegava amb els germans Barbarossa; i quan aquest és nomenat capità general dels mars, el 1533, es trasllada a Istanbul on és nomenat capità.

Dragut participà el 1538 en la batalla de Prevesa comandant l'esquadra de voluntaris. L'èxit d'aquesta batalla li proporcionà el comandament d'una esquadra de 20 naus amb les quals començà a atacar les costes de Gènova, Sicília i la mar Adriàtica (Ertugrul, 2005; 50-1).

El 1540 va ser capturat a Sardenya per Giannettino Doria, nebot d'Andrea Doria. Restà encadenat als remos d'una galera reial fins que el 1544 Barbarossa pagà una gran quantitat de diners pel seu alliberament. Des d'aquell moment Dragut recobrà el comandament d'una galera amb la qual continuà assetjant els enemics del Soldà.

Gerba va ser el port base de les operacions de Dragut. Allà s'establí i casà amb la filla d'un ric mercader de l'illa (Ertugrul, 2005; 51).

Turgut Reis sota el Palau de Topkapi a la ciutat Istanbul.

Foto: J. Renalias.

El 1546 mor Barbarossa i Dragut esdevé el seu hereu encara que les intrigues de palau el privaren de ser nomenat capità general dels mars en substitució de Jaredin Barbarossa. Al servei del Soldà -amb desavinences i trencaments inclosos- desenvoluparà una llarga i profitosa carrera. Pels seus èxits militars el soldà Solimà l'anomena governador militar de la província de Kahili (a prop de Prevesa), càrrec que hagué d'abandonar per haver enfonsat una nau veneciana quan el Soldà i Venècia estaven en pau (Ertugrul, 2005; 51). El 1548 l'anomenen governador d'Alger, el 1551 de Trípoli, el 1552 comandant en cap de la marina otomana al Mediterrani, el 1553 Beylerbey - governador en cap de la regió del Mediterrani- i el 1556 Baxà (virrei) de Trípoli.

Dragut va morir el 25 de juny de 1565 quan les tropes del soldà intentaven assaltar l'illa de Malta com a conseqüència d'una pedra, trencada per una bomba que esclatà a prop seu, la qual li colpejà el cap i el ferí greument. Les despulles de Dragut varen ser enterrades a Trípoli, al mausoleu de la mesquita que portava el seu nom.

Segons els cronistes i historiadors, Dragut era una mala persona, *perro*² en deien a Sóller. És lògic, era l'enemic que assaltava ses viles. Pels cronistes i historiadors otomans, Dragut va ser un gran almirall, un home dur, superb, orgullós i indomable, però clement i de bon tracte amb els captius (Ertugrul, 2005; 60).

La travessa de 1550

Malgrat existir una treva entre l'emperador i el soldà, el 1549 alguns homes sota la seva jurisdicció, tant el *bey* d'Alger com Dragut, la ignoraren. Aquell any Dragut salpà en direcció a les costes de Gènova, Catalunya i Balears: Eivissa, Rapallo, Torroella de Montgrí i Formentera en foren les víctimes. Així Dragut va esdevenir el major enemic de l'emperador, el qual va entendre que havia de desfer-se d'ell abans que esdevingués massa poderós. Entre el 1549 i 1550 les galeres reials empaitaren les galeres de Dragut per tot el Mediterrani occidental amb la intenció d'eliminar el perill, sense aconseguir-ho.

A principis de l'any 1550, l'almirall Dragut era a l'illa de Gerba, on solia refugiar-se en l'hivern. Durant el mes de gener va reunir una esquadra de trenta vaixells i 1.300 homes amb els quals va prendre les ciutats de Monastir, Mahdia i Sussa, totes a la costa meridional de Tunísia.

Per espai d'un mes i mig restà a Mahdia, Àfrica per als europeus, millorant les defenses. A principis del mes d'abril, l'esquadra de Dragut salpa en direcció a l'Alger on és rebut amb tots els honors. El mateix Hassan, *bey* d'Alger, s'apropà al port per rebre els corsaris als quals dispensà sa hospitalitat. Dragut s'està 18 dies al port de l'Alger: l'esquadra s'abasteix i recluta 300 voluntaris

2 A les actes de la Universitat de Sóller del 18 de juliol de 1549 es qualifica Dragut com a *perro*, temerosos els jurats que aparegués qualsevol dia per la costa mallorquina. Citat per José Rullan a Historia de Sóller, Palma 1875,

atrets per la proclama que anunciava per tota la ciutat la fi de la treva amb els cristians de Carles V³.

Els primers dies de maig, 26 vaixells de l'armada de Dragut abandonen la ciutat rumb a la ciutat de Cherchel, on recolliran més voluntaris per anar en cors. Després de Cherchel l'armada passa prop d'Orà.

Mentrestant, els serveis secrets de l'emperador situaven Dragut molt lluny de la península ibèrica. Les notícies no eren prou clares, però tots els indicis el feien prop de Gènova. Tanmateix fins l'11 de maig no arribà un avís que Dragut havia passat per d'Arzeo, prop d'Orà, i que calia extremar la vigilància per tota la costa del llevant peninsular. Tanmateix el govern fins el 23 de maig no va ser informat de la notícia. I encara que l'esquadra de Dragut va ser detectada pels espies de l'emperador, la confusió va ser notable. L'Armada de Doria cercava Dragut entre Gènova i Nàpols; en no trobar-lo es dirigí a l'illa de Gerba amb la intenció d'apoderar-se de la rereguarda del corsari. Mentrestant l'armada de Dragut ja havia iniciat les ràtzies per la costa de la península ibèrica.

Seguint l'itinerari del viatge de l'armada de Dragut, des del sud de la Mediterrània -des d'Arzeo, prop d'Orà- a la península ibèrica, el primer poble que assaltà va ser Benalmádena (Màlaga). Encara que les fonts conservades no poden concretar el dia i només apunten l'estiu de 1550, tal volta l'agost, la lògica de l'itinerari seguit per Dragut i el fet que aquest saltàs d'Arzeo l'11 de maig de 1550 així ho apuntarien.

El 1550 Benalmádena era un petit poble costaner, tal volta de no més de vuitanta persones, tots dedicats a les feines del camp. La costa estava protegida per una fortalesa, la protecció de la qual estava encomanada a un castellà que mai no era al seu lloc, i que no hi destinava cap guarda malgrat la defensa del lloc era la feina que tenia encomanada. A més, la fortalesa estava en estat ruïnós i mal equipada, i els testimonis recollits després de l'assalt asseguraren que la poca pólvora que havien tingut havia estat gastada per caçar perdius per la contrada.

Els corsaris varen ser descoberts per un veïnat quan arribaven a la vila. Els crits i les corredisses feren que vuitanta veïnats pugessin arribar a la fortalesa, guardada per dues dones, i tancar-se dintre. Mentrestant els corsaris saquejaren les cases, però no s'emportaren cap veí captiu.

La història de l'assalt, que pot seguir-se en les declaracions dels testimonis del judici contra el castellà, acabà tres anys després, el 25 de maig de 1553, quan la vila era quasi despoblada, i amb la sentència que només obligava el castellà, Sebastián Cazalla, a posar un guarda a compte seu per fer guàrdia cada dia. El jutge dictà que el castellà havia de posar i tenir “*ordinariamente, a su*

3 El 25 i 26 d'abril els pregoners de la ciutat d'Alger escamparen la notícia per la ciutat que la treva amb els cristians s'havia acabat. Segons Pardo (Pardo, 1997; pàg. 57) tal volta el rei de França va ser informat de la ruptura de la treva i de la intenció d'atacar les costes de la península ibèrica, doncs s'envià un ambaixador cap a Marsella.

propia costa, un peón por guarda, que venga cada noche a dormir por escucha a una de las caletas y vuelva cada mañana haciendo su atajo hasta Torre Quebrada, la qual dicha escucha sea persona diligente y de confianza”⁴.

El 20 de maig l'esquadra de Dragut és vista prop del cap de Gata. La intenció és assaltar Cartagena, però la captura d'uns espies dels corsaris uns dies abans desbarata els plans. Així l'armada es dirigeix cap el nord, a Sant Joan d'Alacant. Quan els corsaris desembarquen troben el poble buit atès que havien estat avisats per un captiu que s'havia alliberat d'una nau de Dragut. La vila, però, és saquejada sense pietat. Així descriu l'assalt a Sant Joan d'Alacant Manuel Martínez (Martínez, 2006) al seu llibre *Piratas y Corsarios en las costas de Alicante* tot recollint la descripció d'Escolano, Salazar i Bendicho:

Dragut llegó a nuestra costa de Alicante, a 24 de mayo del año 1550, con 27 vaxeles, saliendo en tierra, formando su escuadrón fue a San Juan, cuyos vecinos siendo avisados, aunque tarde, con la mayor diligencia que pudieron se recoxieron a las torres que había, la mayor parte acudió a la que estava en la partida de Mamona que es el cavo del lugar...los moros saquearon muchas casas, llevándose trese personas, uno de ellos fue el maestro de escuela, que por negligente en calzarse las botas, fue cautivo... los moros quedaron señores del lugar; se pasearon por muy descacio y despúes se fueron camino de la mar; y llegando Pedro Bendicho que entonces era bayle con su cavallo, lanza y adarga, diciendo a los christianos que saliesen, pues ya no había moros, serían las siete del día, serca de la Torre de Basilio Fernández de Mesa, de su huerto salió un moro y con el alfange que tenía, por detrás le dio una cuchillada que no le quedó parte entera, en venganza de la muerte que había dado al bayle, el cual fue sepultado en su entierro, que está en la Verónica en esta Capilla de Nuestra Señora del Rosario.

El 24 de maig l'esquadra deixa Altea, on s'havia refugiat per descansar i fer aigua, rumb a Cullera. La matinada del 25 de maig els vaixells de l'armada de Dragut assalten la vila de Cullera sense cap impediment. Astutament, Dragut, ocult a una cala pròxima, va esperar que els vigies fessin la ronda del matí per ordenar als seus homes desembarcar i dirigir-se cap a la vila de Cullera. Mentrestant, les naus corsàries entraren per la desembocadura del riu Xúcar fins arribar prop de la vila on desembarca un altre grup. Al voltant de 1.000 corsaris entraren a sac a Cullera, 1.200 segons les estimacions més grosses. La sorpresa va ser grossa i el botí, espectacular. Només l'ajuda dels veïns de Sueca i Alzira va fer que els homes de Dragut embarquessin de bell nou (Pardo, 1997; 80-1).

4 GAMIR SANDOVAL, (1988) *Organización de la defensa de la costa del Reino de Granada. desde su Reconquista hasta finales del siglo XVI*. Universitat de Granada. Edició facsimil. Pàg. 159. Citant documents de la sentència judicial.

Moneda de curs legal de 5.000 Lires encunyada el 1985 a Turquia

La batalla de Cullera va ser violenta. Els primers reforços provinents de Sueca i Alzira obligaren els corsaris a desembarcar més homes: fins i tot Dragut en persona baixà a terra per contenir la defensa de la vila i donar temps als seus homes a acabar el saqueig i reembarcar. Un cop segurs als vaixells, Dragut hissà la senyera per negociar el rescat dels captius i dels béns, tasca a la qual dedicaren tot el dia 25 de maig (Pardo, 1997; 82).

Així descriu un escrivà de Sueca l'assalt de Cullera al llibre de comptes:

Posse en memoria com en lo dia XXV de maig del any MDL, dia de Pasqua de Pentecostés e any de Jubileu, entre quatre e cinch del matí, que era quant apuntava lo sol, vingué á la vila de Cullera Gurgut Arraiç, moro de alende, ab vint y set o vint y huit fustes, y lançà molta gent en terra; de manera que entrà en Cullera y barrejà aquella, y cremà moltes cases, y matá alguns homens y captivà certes dones de Cullera; y anant socorro de Çuequa a Cullera, volent entrar dins Cullera per deffensar aquélla, mataren los moros a Berthomeu Tarrasa, Jaume Tortosa, Johán Spanyol, Bertoméu lo Pellat e un moço de Montaner, e cativaren a Pere Burgos, a Johán Ferrer, a un moço de Montaner, a Jolià de Algeçira e Burguera de Algemesí.- E, per rahó del dit desconcert y avallot, los jurats nous de Çuequa no juraren de matí en la sglesia, sinó al vespre en la torre, en ma e poder del reverendissim senyor Maestre de Montesa⁵.

5 Llibre de Comtes de Propis de l'any 1550 de Suèca. Citat per PILES IBARS, Andrés (1893): Historia de Cullera. Sueca. Imprenta de Ricardo Benedicto. Pàg. 472.

La notícia de la presa de Cullera arriba ràpidament a València i d'aquí es transmet a Barcelona i a Mallorca. Tanmateix, però, l'avís mai no arribaria a Mallorca perquè va ser interceptat pels vaixells de Dragut quan aquests ja anaven rumb a les illes.

Amb trenta homes menys, morts a l'assalt de Cullera, els vaixells de l'esquadra de Dragut posen rumb a Eivissa on són vists el 27 de maig. Els corsaris desembarquen i capturen 8 o 9 eivissencs (Pardo, 1997; 85). Però el més greu és que durant un parell de dies l'armada de Dragut aprofità per descansar i preparar el proper assalt.

Per un captiu que escapà de l'armada corsària, el 28 de maig els eivissencs ja sabien que les intencions de Dragut eren anar a Mallorca i assaltar algun poble costaner, com s'apressaren a comunicar-ho al virrei de Mallorca, i tal volta atacar Barcelona⁶. Quan el virrei llegí les notícies d'Eivissa, el vespre de dia 30 de maig envià un correu cap a Barcelona per avisar del perill “*Antes que vaya allá ha hazer algún daño, Dios lo destruya, y traya presto en poder de vuestra señoría*”⁷. I encara que pugui semblar estrany, aquella nit el virrei no envià cap avís als pobles costaners de Mallorca, o almanco no ens consta que n'hi hagi cap a l'arxiu de Pollença.

Així, la matinada del 31 de maig els corsaris desembarquen a Pollença sense ser detectats pels vigies. Els pitjors presagis es confirmen. Els corsaris fondegem ses naus a una petita cala, actualment coneguda pel nom del Caló, tal com havien fet a Cullera. Desembarquen els homes i s'endinsen 7 quilòmetres terra endins per assaltar la vila. Tanmateix el pollencins aconsegueixen fer front als corsaris i, amb l'ajuda dels pobles veïnats, expulsen els corsaris. Però el preu va ser alt. Els pollencins perderen més de 150 persones entre captius i morts encara que mataren uns 40 corsaris i recuperaren tot el botí.

Després de Pollença, l'armada de Dragut pren rumb a l'illa de Cabrera, defensada per un petit castell i una petita guarnició. L'1 de juny descansen ben arrecerats al port de Cabrera capturant els pocs membres de la guarnició. Després d'uns dies de descans al petit arxipèlag, salpen de bell nou cap a Sardenya, on se'ls perd la pista fins el 10 de juliol moment en què assalten la petita vila de Barenys, actualment al municipi de Salou, la qual desapareixerà com a conseqüència de l'atac.

L'assalt a la vila de Pollença

Per seguir els esdeveniments de l'assalt a la vila de Pollença tenim quatre fonts, dues coetànies, i dues redactades a posteriori, que ja analitzarem en profunditat en el treball *Joan Mas*:

6 Carta al virrei des d'Eivissa, 28 de maig de 1550. AGS, Estat, 305, 39 Citada per Pardo, 1997, pàg. 85

7 Carta de virrei de Mallorca a Bernardino de Mendoza, 30 de maig de 1550. AGS, Estat, 305, 37 Citada per Pardo, 1997, pàg. 86.

*La història i el mite*⁸. Igual que a Benalmádena i Cullera es realitzà un judici amb molts de testimonis, però en el cas de Pollença s'han perdut i només es conserven les sentències.

El document més dramàtic que vàrem poder estudiar i que aporta més informació, és el redactat pel notari de La Pobla, Joan Morro⁹. El text, aprofitant el buit d'unes actes notariaus, comença sense preàmbuls. Diu així: “*Avui que és dissabte que comptam a XXXI de maig MDL, arribà al port de Pollença Turgut Reis el qual llançà a terra MD homes*”. I segueix descrivint l'assalt i enumerant les baixes. Segons el notari Joan Morro, els corsaris de Dragut arribaren amb 27 vaixells a trenc d'alba, quan la gent encara dormia. Entraren a la vila per l'església de Sant Jordi, aleshores en construcció, i saquejaren les cases fins arribar a la plaça de la vila. Quasi desarmats, els pollencins s'enfrontaren als corsaris. En la lluita perderen la vida uns 50 pollencins i 132 foren captivats pels corsaris, però aconseguiren rescatar alguns captius arplegats a la plaça i la major part del botí, segons el notari el munt de roba arribava a la teulada de l'església. Els turcs perderen 40 homes segons Joan Morro, 31 segons el llibre de clavari de Pollença el qual reflecteix un pagament per portar els caps dels turcs davant el virrei.

En un escrit de 1567, redactat pels jurats de la vila amb la intenció d'argumentar la necessitat de no clausurar el monestir del Puig de Maria, les xifres varien notablement a favor del pollencins. Els jurats diuen que els morts i captius pollencins només foren 100, però que de corsaris, moros en deien, en mataren 300.

Les xifres que aporta Joan Binimelis a la seva Història de Mallorca, escrita el 1593, són semblants a les dades d'arxiu aportades per Joan Morro: 130 morts i captius pollencins, 50 corsaris morts. Tanmateix tots coincideixen en la xifra de corsaris que arribaren a Pollença, 1.500 i en el fet que la defensa va ser heroica: mentre Joan Morro esmenta 25 defensors, Joan Binimelis només en menciona 8.

Si en un primer moment el sistema de defensa fallà i no va descobrir els 27 vaixells de l'armada de Dragut a l'horitzó, els homes d'armes dels voltants arribaren a temps per ajudar i combatre l'enemic. Fins a Pollença es desplaçaren els homes de Campanet, Inca i Selva, tal com estava establert en el sistema de defensa de Mallorca.

Les conseqüències de l'assalt foren gravíssimes. Es perderen moltes vides i moltes més restaren en captiveri. Dels captius encara no n'hem esbrinat res. En el millor dels casos, o pitjor segons com es miri, foren venuts al mercat del nord d'Àfrica i moriren després d'un llarg captiveri. Els que restaren a la vila necessitaren l'atenció de vuit persones, entre metges, cirurgians i llurs

8 Cifre Cifre, Miquel (1999): Joan Mas: La història i el mite. Pollença, El Gall editor.

9 Joan Morro, notari de La Pobla. Arxiu Regne de Mallorca, ARM T- 529, pàg. 43v-44.

servents, els quals, a més dels pollencins, vingueren des de Ciutat de Mallorca, Inca i Muro¹⁰.

Drames personals

Quan han passat els segles i la pirateria ha deixat de ser un problema per als habitants de les illes, és difícil fer-se una idea del que suposava per la gent del segle XVI o XVII un assalt com el que patí Pollença el 31 de maig de 1550. A tall d'exemple podem presentar dos casos, el de Pere Campomar i el de Joan Mas, l'heroi que la tradició ha convengut en assenyalar com el salvador. La desgràcia de Pere Campomar va ser perdre tota la família. Només conservà sa muller. En l'assalt caigueren en captiveri el sogre, dues filles donzelles, un nin de quatre anys, i li mataren la sogra. La família passà de sis membres a només dos.

En Joan Mas¹¹ va haver d'administrar l'herència i fer-se càrrec d'un nin i dues nines, fills tots de Joan Torres, teixidor de professió i cosí seu el qual també va ser un dels 132 captius que els corsaris s'emportaren¹².

El record de l'assalt no s'oblidà fàcilment. El 1577 encara va ser utilitzat per la vila per impedir que un fill de Pere Ferrandell, condemnat a 3 anys a galeres per fer mala guarda, accedís a treballar de guarda. Com si els errors dels pares es transmetessin als fills, els pollencins deien al memorial que "*Carns y persones conjuntas contenint en Argelia (...) y las nafras no son acabades de cubrir*"¹³.

L'armada abandonà les illes amb un bon botí, més d'un centenar de captius per vendre als banys d'Alger. Darrere seu deixaren un bon grapat de morts dels quals més de 70, entre Cullera i Pollença, eren corsaris. Sens dubte per alguns dels participants en aquells fets sa vida baratà per sempre més.

Tots els assalts que protagonitzà l'armada de Dragut anaren seguits dels respectius judicis per aclarir les responsabilitats. A Benalmádena, Cullera i Pollença els errors varen ser semblants: mala guarda i absència del capità d'armes. Sembla que la ciutat atreia més que els llunyans i

10 El llibre de clàvia de 1550 ha conservat la relació d'aliments que consumiren els metges el temps que assistiren els ferits a Pollença. La dieta dels metges va ser de carn, pa, vi blanc, xeixa, carn salada, sobrassades, lleties, espècies, oli, llenya, cebes, ous, cogombres, formatges, figues i altres fruites, candeles (per il·luminar-se).

11 Joan Mas Ferragut (1519/24-1607) va ser el pollencí que avisà que els corsaris entraven als carrers de la vila. Hom li atribueix una actuació determinant en la defensa de la població. Tanmateix només l'historiador nascut el segle XVI, Joan Binimelis, en destaca la seva actuació en l'obra que citam a la bibliografia (Binimelis, 1927). Cap document coetani que nosaltres i altres historiadors del segle XX hem consultat han pogut demostrar aquest fet. Vàrem estudiar la biografia de Joan Mas en un altre treball el 1999 (CIFRE, 1999) de la qual vàrem deduir que va ser un home de reconegut prestigi entre els seus, a més d'actiu participant en la gestió pública de la Universitat pollencina. Ocupà molts càrrecs entre el 1542 i el 1598.

12 La tutela dels infants va acabar als tribunals. Un tia, Bartomeva Aixartella s'oposà al fet que Joan Mas se'n fes càrrec. Sembla que els béns de l'herència foren inventariats i venuts a l'encant el 27 de juliol de 1550. (CIFRE, 1999; 39)

13 Cifre, 1999, pàg. 44.

perillosos pobles costaners. També es va poder esbrinar amb molt de detall l'itinerari que va seguir l'armada de Dragut l'estiu de 1550 i el suport que tingué per part del *bey* d'Alger¹⁴

Des de 1535 Pollença tenia gent d'armes permanentment per defensar la costa dels corsaris. I de 1542 a 1550 el capità d'armes de Pollença va ser Pere Desbrull (Cifre, 1999; 21). Va ser destituït per desobeir les ordres del virrei el qual li havia ordenat ser a Pollença ateses les notícies de corsaris que arribaven a Mallorca. En un primer moment Desbrull complí les ordres i a principis de maig era a Pollença organitzant la defensa. Hi ha diversos pagaments registrats per arreglar el tambor. Tanmateix, el 31 de maig, el dia que feia falta ser-hi, Desbrull era a Ciutat. La costa pollencina restà sense comandament que guiàs la seva defensa.

Exvot del Puig de Maria de Pollença (13 de febrer de 1754) donat per Bartomeu Campomar en acció de gràcies per haver-se salvat dels corsaris. Es reproduïx la badia de Pollença on també desembarcà el 1550 l'armada de Dragut. Com es veu, els corsaris tornaren per Pollença.

En el judici que seguí l'assalt a la vila de Pollença es jutjaren 9 persones, el capità d'armes i vuit vigilants. Les sentències varen ser rapidíssimes: el mes de juny sentenciaren el capità i els mesos de juliol i agost, els vigilants. El capità va ser sentenciat a 6 anys de desterrament, sense que això li impedís exercir en un altre lloc la funció de capità d'armes. Els vigilants varen córrer sort

14 L'itinerari de l'armada de Dragut l'estiu de 1550 ha estat estudiat per Juan Francisco Pardo en dos treballs que citam a la bibliografia. L'autor, seguint la documentació d'arxiu localitzada, prova la participació activa del *bey* d'Alger i suposa que el soldà, informat per Dragut i el *bey*, no prohibí les ràtzies sense comprometre's, això sí, a ajudar-los, encara que això suposàs la ruptura de la treva amb Carles V.

diversa: 4 varen ser sentenciats a 3 anys de galeres, i 4 varen ser absolts (Cifre, 1999; 38).

La vigilància també va ser revisada i després de baratar de capità d'armes en un parell d'ocasions es construïren cinc barraques a cinc punts estratègics de la costa pollencina. Amb la compra de plom, pólvora, metxa i altres municions quedà enllestida la nova defensa... fins que algú tornàs a cridar "moros a la costa".

BIBLIOGRAFIA

- BINIMELIS, Joan (1927), *Història de Mallorca (1593)* (5; Palma de Mallorca).
- BONET, M (1885), 'Datos sobre una invasión de mahometanos en Pollensa', *bsal*, i, 3-6.
- BRANTÔME, Pierre de Bourdeille (1540?-1614) seigneur de (1977), ' Oeuvres complètes de Branthôme', (Nendeln (Liechtenstein)), 64-74.
- BRAUDEL, Fernando (1993), *El Mediterráneo y el mundo mediterráneo en la época de Felipe II* (Madrid: Fondo de Cultura Económica).
- CIFRE CIFRE, Miquel (1999), *Joan Mas, La història i el mite* (4; Pollença: El Gall editor).
- ERTUGRUL, Önalp (2004), '¿Es cierta la imagen de Dragut reflejada en el Persiles?' in *Peregrinamente peregrinos : actas del V Congreso Internacional de la Asociación de Cervantistas* (ed.), (Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian), 753-66.
- ERTUGRUL, Önalp (2005), 'Dragut, héroe o villano', *Historia 16*, , 354, 48-61.
- FEIJOO, Ramiro (2000), *La ruta de los corsarios*, ed. Lertes, 2 vols. (Barcelona).
- FÉRAUD (1892), 'Le Corsaire Dragut et les Chevaliers de Malte', *La Nouvelle revue*, 01/02, 468.
- FOORT I COGUL, Eufemià (1975), *Notícia històrica d'una singular institució medieval: la comunitat de pobles del Camp de Tarragona* (Fundació Salvador Vives Casajuana) 363.
- GAMIR SANDOVAL, (1988) *Organización de la defensa de la costa del Reino de Granada desde su Reconquista hasta finales del siglo XVI*. Universidad de Granada. Edició facsimil.
- LAFUENTE, Modesto (1853), *Historia general de España, desde los tiempos mas remotos hasta nuestros dias* (Madrid: Mellado).
- LLOMAPART, Gabriel (1988) *La Mallorca tradicional en los exvotos*. José J. de Olañeta.
- MARTÍNEZ LÓPEZ, Manuel (2006) *Piratas y corsarios en las costas de Alicante*. San Vicente, Alicante [Spain] : Editorial Club Universitario.
- MONCHICOURT, Charles (1917), 'L'insécurité en Méditerranée durant l'été de 1550', *Rev. Tunissienne*, Institut de Carthage, Tunis pàg. 317-24.
- MONCHICOURT, Charles (1930) Dragut amiral turc juin 1551 avril 1556. *Rev. Tunissienne*, Institut de Carthage, Tunis, pàg. 106
- MONCHICOURT, Charles (1971), 'Episodes de la carrière tunisienne de Dragut', *Cahiers de Tunisie*, 19, pàg. 225-26
- MORELL TORRAMADÉ, Josep (2001) : *Vila-seca* , Cossetània edicions .
- PARDO MOLERO, Juan Francisco (1997), 'Dragut contra la Cristiandad. Anatomia del asalto a Cullera de 1550', in *II Jornades d'Història de Cullera* (ed.), (Cullera).

- (2001), *La defensa del Imperio. Carlos V, Valencia y el Mediterráneo* (Madrid Sociedad Estatal para la conmemoración de los centenarios de Felipe II y Carlos V).
- ROTGER, Mateo (1995), *Historia de Pollensa*, ed. Josep Ochogavia Font (Pollença).
- SANDOVAL, Prudencio (1955), *Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V* (Atlas).
- SAYFI, Ali Riza (1994), *Turgut Reis*, trans. ristampa in turco moderno d'un lavoro in turco ottomano del 1911 (Istanbul).
- SERRA, Pedro J. (1885), 'Breve Notícia de la Invasión de los turcos en Pollensa en el año 1550', *BSAL*, IV, 127-30.
- SERRA DE GAYETA I D'ASPRER, Francesc (1974), *L'atac del corsari dragut a ala vila de Pollença l'any 1550: la llegendaria figura d'en "Joan Mas"* (Palma de Mallorca: Societat Arqueològica Lul·liana) 10.
- SERRA DE GAYETA I D'ASPRER, Francesc (1981), 'El testament d'en Joan Mas', *Aportació a la història de Pollença* (Pollença: Caixa de Colonya).
- SOLÀ, Emilio (2002), 'Barbarroja, Dragut y Alí Bajá, señores de la frontera mediterránea', in *II Congreso Internacional de Estudios Históricos: el Mediterráneo un mar de piratas y corsarios (ed.)*, 121-3.